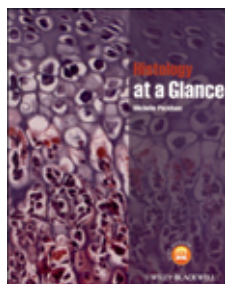

Brukbart histologihefte

Michelle Peckham
Histology at a glance
 108 s, ill. Chichester: Wiley-Blackwell, 2011.
 Pris GBP 25
 ISBN 978-1-4443-3332-9

Det dukker stadig opp læremidler i basalmedisinske fag, tiltenkt medisinstudentene, ikke minst innen makro- og mikroskopisk anatomi. Tendensen synes å gå i retning av forenkling, med mindre grad av systematisering av stoffet, og det som før var tykke lærebøker, er nå i stor utstrekning paperbackhefter.

Det herværende er heller ikke annet enn et hefte på bare 108 sider med engelsk tekst, men viser seg likevel å være mer omfattende, oversiktlig og systematisk enn mange langt tykkere verk. Det har en egen nettside og inngår i en omfattende serie med liknende temaer fra medisinenes forskjellige fagfelt. I dette heftet tar forfatteren for seg histologien. Hun går ikke bare gjennom de enkelte organene, men lar også leseren få et innblikk i selve fremstillingsprosessen av histologiske snitt: fiksering, dehydrering, innstøping, skjæring osv., ledsaget av tegninger og fargefotoer. Også de er forskjellige. De vanligste fargemetodene er beskrevet og avbildet, med eksempler på hvilke vestyper de egner seg for. Det er dessuten omtale av immuncytokjemi. Et kapittel er viet oppbyggingen av lysmikroskopet og elektronmikroskopet, med en beskrivelse av den spesielle snittfremstillingen som brukes i sistnevnte.

De vanligste temaene mangler naturligvis ikke: celleoppbygging, celledeling, vestyper samt snitt fra de enkelte organene i tegninger og fargefotoer. Bakerst i heftet er det en selvtest knyttet til hvert kapittel. I alt er det 120 spørsmål, delvis fra fotografier, som det til slutt finnes en fasit til. En temaindeks mangler heller ikke.

Et ideelt læremiddel kunne man nok si. Oversiktlig, kortfattet og pedagogisk riktig. Innvingingen er bare at fargefotoene av de enkelte snittene sjelden holder mål. De er altfor små til å gi tilstrekkelig informasjon, og kvaliteten på trykket er ikke den beste. Mange snitt ser ut som om de stammer fra et billig hobbymikroskop, hvor f.eks. cilier i overflateepitelet bare anes som en grå skygge. Med opptil 10–12 forskjellige snitt på én kvartside stilles det nødvendigvis store krav til den typografiske delen av læremidlet, noe som her ikke er ivaretatt i tilstrekkelig grad. Tittelen kunne muligens forsvare layoutvalget.

Siden dette er en førsteutgave, er det å håpe på den fremtidige forbedringen av heftet som det absolutt fortjener. For det pedagogiske aspektet er utmerket, og jeg vil anbefale heftet til medisinstudenter som et supplement eller repetitorium, på tross av mangler.

Per Holck
 Institutt for medisinske basalfag
 Universitetet i Oslo

Stamcellenes etikk

Kristina Hug, Göran Hermerén, red.
Translational stem cell research
 Issues beyond the debate on the moral status of the human embryo.
 461 s, ill. Heidelberg: Humana Press, 2011.
 Pris EUR 140
 ISBN 978-1-60761-958-1

Stamceller utfordrer oss. De er det biologiske livets opprinnelse og opprettholder. Nå kan de endres og manipuleres. Det gir nye muligheter for behandling, utvidelse av egenskaper og kryssing av tradisjonelle artsgrenser. Stamceller reiser derved det grunnleggende spørsmålet om biologisk materiale har moralsk status eller krav på beskyttelse. Dette spørsmålet anser redaktørene av *Translational stem cell research* som uløselig. I stedet for retter de søkelyset mot de mange andre moralske utfordringene med stamcelleforskningen på vei fra laboratoriet til klinikken.

Leseren får en nyttig oversikt over stamcelleforskningen gjennom en rekke korte bidrag fra flere fremtredende forskere på området. De belyser problemstillinger innen forskningsetikk, håndtering av biologisk materiale i biobanker, industrielle interesser, patentering samt samfunnsmessige og kulturelle aspekter ved stamcelleforskning.

Boken er skrevet av forskere innen en rekke fagfelt (medisin, biologi, jus, filosofi, samfunnsfag). Målgruppen er særlig leger, basalforskere, jurister, samfunnsforskere, etikere og interesserte legfolk.

Hvert kapittel har et nyttig sammendrag, og flere kapitler har gode illustrasjoner. Kapitlene er korte og konsise. Fremstillingen er forbilliglig nøktern og står i skarp kontrast til mye av stamcellelitteraturen som til dels spiller på pasienters og pårørendes fortvilelse og desperate håp.

Siden boken innbyr til selektiv lesing, betyr det lite at temaene er mange og til dels overlappende og sprikende. Det er dessuten mer enn rikelig med etiske utfordringer å drøfte – også når det viktigste og vanskeligste, moralsk status, er utelatt. En kritikk kan være at de etiske utfordringene som ikke angår embryonale stamcellers moralske status, i liten grad skiller seg fra utfordringene vi finner innen andre forskningsfelt: risiko, forskningsdesign, samtykke, opphavsrett, eierrettigheter og befolkningens tillit til forskere. Disse problemstillingene er bedre drøftet andre steder. Til redaktørene og forfatterens forsvar synes jeg at de unngår det som på «ny-norsk» er blitt kalt for «hype&hope-fellen», og drøfter de moralske og etiske utfordringene ved nyere klinisk orientert stamcelleforskning på en grundig og nøktern måte.

Det er bra å få generelle (forsknings)etiske problemstillinger belyst på stamcelleforskningens område. Særlig nyttig tror jeg det kan være for stamcelleforskerne selv. Her får de mange av de sosiale, juridiske og etiske utfordringene ved stamcelleforskningen bredt belyst mellom to permer. I rommet mellom disse permene befinner det seg også en elefant: embryonale stamcellers rett til beskyttelse. Mange av problemstillingene som drøftes, følger av denne fundamentale utfordringen.

Bjørn Hofmann
 Senter for medisinsk etikk, Universitetet i Oslo
 og
 Seksjon for helse, teknologi og samfunn
 Høgskolen i Gjøvik